

ዳኞች፣ ሐጎስ ወልዱ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፣ አቶ አየለ አበበ ቀረቡ

ተጠሪ፣ የፊንጫ የደን ድርጅት ነገረፈጅ ጋንገና ገብረሚካኤል ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የሰሜን ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና ሰበር ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት የሰበር አቤቱታ ስላቀረቡ ነው። ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው በዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሆነ አመልካች ተከራክረዋል። በመሆን ተከራክረዋል።

ተጠሪ አመልካች የድርጅቱ ንብረት ዲ 7 ኤች ተብሎ በሚጠራው ዶዘር ላይ ጉዳት በማድረሱ ብር 227,594.18 ካሣ እንዲከፍል ይወስንልኝ በማለት ክስ አቅርቧል። ተጠሪ አመልካች ማሽኑን ለሥራ ከማንቀሳቀሱ በፊት ቅባት ዘይትና ውሃ ማየት የነበረበት ቢሆንም ይህንን ሳይፈትሽ በመንዳት እንዲሰባበር በማድረጉ ለጥገና ብር 227,594.18 /ሁለት መቶ ሃያ ሰባት ሺ አምስት መቶ ዘጠና አራት ብር ከአስራ ስምንት/ ሣንቲም ወጭ አድርገናል። ስለዚህ አመልካችና የአመልካች ወኪል ይህንን ገንዘብ እንዲከፍሉ ውሣኔ ይሰጥልኝ በማለት ክስ አቅርቧል። አመልካች ማሽኑ የተሰበረው በእኔ ችሎታና ሙያ ሊፈተሹ የሚችሉ የሞተር ቅባት ዘይትና ውሃ ሳይፈትሽ ስለነዳሁት አይደለም። ማሽኑ የተሰበረው በቴክኒክ ባለሙያ ስሌትና ክትትል ሊደረግበት የሚገባው የመጨረሻ ክፍሎች /Final Drive/ በደረሰበት ጉድለት ነው። የፋይናል ድራይቭ ዘይት መፈተሽና መፍታት የእኔ ሥራ ድርሻ አይደለም በማለት መልስ ሰጥቷል።

የከፍተኛው ፍርድ ቤት የግራቀኙን ክርክርና ማስረጃ ከመዘነ በኋላ ሬይስ ኢንጅነሪንግ የሰጠውን ሙያዊ አስተያየት በመመርመር ለማሽኑ ብልሽት አመልካች ፋይናል ድራይቭ ዘይት ሳይፈትሽ በመንዳቱ ነው በማለት አመልካች ብር 227,594.18 /ሁለት መቶ ሃያ ሰባት ሺ አምስት መቶ ዘጠና አራት ብር ከአስራ ስምንት ሣንቲም/ የመክፈል ሃላፊነት አለበት በማለት ወስኗል። አመልካች በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት የይግባኝ ቅሬታ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ

ችሎት ያቀረበ ቢሆንም በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 337 መሠረት ሰርዘታል። አመልካች የሰበር አቤቱታ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት ያቀረቡ ሲሆን የክልሉ ሰበር ችሎት አቤቱታቸውን አልተቀበላቸውም።

አመልካች መስከረም 4 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ የተበላሸው የዶዘር ክፍል /ፋይናል ድራይቭ/ በአፕሬት በቀላሉ የማይፈታና ሰርቪስ የማይደረግ መሆኑ ከሬስ ኢንጅነሪንግ የተላከው ባለሙያ በማረጋገጡ ወደ ሥራዬ ተመልሼ እየሠራሁ እገኛለሁ። በወንጀልም ተከላኸ በነፃ ተሰናብቻለሁ የከፍተኛው ፍርድ ቤት አመልካች ማስረጃ ሳይመረምርና ስህተቱ የእኔ አለመሆኑን ሳያገናዝብ አለአግባብ የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክቷል። ተጠሪ በሥራ ክርክር ችሎት የሰጠው ውሳኔም ሆነ በወንጀል ችሎት የሰጠው ውሳኔ የጉዳት ካሳ ከመጠየቅ የሚገድበን አይደለም። ማሽኑ የተበላሸው በአመልካች ጥፋት መሆኑን አስረድተናል የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት በቃል ክርክር መልስ ሰጥቷል። ከዚህ በኋላ ህዳር 14 ቀን 2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰበር ችሎቱ ባቀረባቸው ጥያቄዎች አመልካችና ተጠሪ በቃል ማብራሪያ ሰጥተዋል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር በዕሁፍና በቃል የተደረገው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዘገቡን መርምረናል መዘገቡን እንደመረመርነው የተጠሪ ንብረት የሆነው ዲ. 7 ኤች ተብሎ የሚታወቀው ዶዘር ላይ ጉዳት ያደረሰው አመልካች በሥራው ላይ ማድረግ የሚገባውን ጥንቃቄ ሳይደርግ ዶዘሩን በማንቀሳቀሱ ነው በማለት የሚያቀርበው ክርክር የህግ መሠረትና ድጋፍ አለው? ወይስ የለውም? የሚለው ጭብጥ እልባት ማግኘት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። አመልካች የዶዘር አፕሬት መሆኑና የአመልካች የሥራ ድርሻና ሃላፊነት ማሽኑን አፕሬት በማድረግ መስራት የሚገባውን ሥራ መሥራት መሆኑ በግራቀኙ የታወቀ ጉዳይ ነው። የአንድ የዶዘር አፕሬት ጠቅላላ የሥራ ሃላፊነት የሞተር የመሪ ዘይትና ሌሎች በቀላሉ ሊፈተሹ የሚችሉ የዶዘሩን አካላት ዶዘሩን ከማንቀሳቀሱ በፊት መፈተሽና የተጓደሉ ነገር ቢኖር እንዲሟላ ማድረግ እንደሆነ በአመልካችና በተጠሪ በኩል ከቀረበው ክርክርና ማስረጃ ለመገንዘብ ችለናል።

አሁን ዶዘሩን ለብልሽት የዳረገውና ተጠሪውን ለጥገና ከፍተኛ ወጭ ያስወጣው /ፋይናል ድራይቭ/ የሚባለው የማሽኑ ክፍል እንደሆነ ይህንን ክፍል ለመፈተሽ የተለየ መፍቻና የተለየ ሥልጣና የሚያስፈልግ መሆኑን አንድ የዶዘር አፕሬት የፋይናል ድራይቭ ልዩ መፍቻ ከተሰጠው ፋይናል ድራይቭ እንዴት እንደሚፈታና እንደሚፈተሽ ሥልጣና ከተሰጠውና ይኸው በሥራ መዘርዘር በግልፅ ከተካተተ ፋይናል ድራይቭ ዘይት መፍታት የሚችል መሆኑና የመፈትሽም ግዴታ እንዳለበት በማብራራት ሬስ ኢንጅነሪንግ በዕሁፍ የሰጠውን መግለጫ እንደያብራራ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዘገብ ቁጥር 64587 አስቀርቦ የሙያ ምስክርነታቸውን የሰማቸው የሬስ ኢንጅነሪንግ ባለሙያ በሰጡት ምስክርነት ያረጋገጡ መሆኑን የከፍተኛው ፍርድ ቤት ሀምሌ 9 ቀን 2000 ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ ገልጿል።

ምንም እንኳን በሥራና አሠሪ ክርክር ችሎት የተሰጠ ውሳኔ በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 5/1/ መሠረት የአሠሪውን የፍታብሔር ክስ የማቅረብ መብት የማይገደብ ቢሆንም የአሠሪና ሠራተኛ ክርክር ችሎት ውሳኔ ለፍታብሔር ክርክር በማስረጃነት አንዳይቀርብ የሚከለክል ግልፅ የህግ ድንጋጌ የሌለ በመሆኑ ውሳኔውን ሠራተኛው በአሠሪው የቀረበበትን ክስ ለመከላከል

በማስረጃነት ቢያቀርበው በህግ ተቀባይነት ያለው ማስረጃ ነው። የፍታብሔር ክስን የሚያየው ፍ/ቤት ይህንን ማስረጃ ተቀብሎ የመመዘን ግዴታና ሃላፊነት አለበት።

በያዘነው ጉዳይ ሬስ ኢንጅነሪንግ በፅሁፍ የሰጠው ሙያዊ አስተያየት ጥቅልና ግልፅነት የጎደለው በመሆኑ የሬስ ኢንጅነሪንግ ባለሙያ ለፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤት አሠሪና ሠራተኛ ይግባኝ ሰሚ ችሎት በማጣሪያ ምስክርነት ቀርበው አንድ ኦፕሬተር “ፋይናል ደራይቭ” የተባለው የዶዘር ክፍል በመፍታት ዘይት ያለው ወይም የሌለው መሆኑን ለመፈተሽ የሚችለው ሶስት መሠረታዊ ሁኔታዎች መሟላታቸው ሲረጋገጥ መሆኑን አስረድቷል። ሶስቱ መሠረታዊ ሁኔታዎችም ፋይናል ድራይቭ ለመፍታትና ለመግጠም የሚያስችል ልዩ ስልጠና ለሠራተኛው በአሠራው የተሰጠ ሲሆን ፋይናል ደራይቭ ለመፍታት የሚያስችል ልዩ መፍቻ ለሠራተኛው የተሰጠ መሆኑ ሲረጋገጥና በሠራተኛው የሥራ መዘርዘር ፋይናል ደራይቭ የመፍታትና የመፈተሽ ሃላፊነት የኦፕሬተሩ መሆኑ በግልፅ ተፅፎ የተሰጠው መሆኑ ሲረጋገጥ ነው።

በያዘነው ጉዳይ ተጠሪ የፋይናል ደራይቭ መፈተሽ የሞተር ዘይት የራዲያተር ውሃና የሀይድሮሊክ ዘይትና የትራንስሚሽን ዘይት እንደመፈተሽ አመልካች ሊፈፀመው የሚገባው ሥራ ነው በማለት የተከራከረ ቢሆንም ተጠሪ አመልካች የዶዘሩን ፋይናል ደራይቭ ለመፈተሽ የሚያስፈልገውን ልዩ ሥልጣና የሰጠ መሆኑንና ይህንን የዶዘሩን ክፍል ለመፍታት የሚያስችል ልዩ መፍቻ ተጠሪ ለአመልካች የሰጠው ስለመሆኑ በማስረጃ ሳይረጋገጥ የሰሜን ሸዋ ዞን ክፍተኛ ፍርድ ቤት አመልካች ለጉዳዩ ሃላፊ ነው በማለት የወሰነ መሆኑን ለመገንዘብ ችሏል።

በሌላ በኩል ተጠሪ ለአመልካች ፋይናል ደራይቭ ለመፍታትና ለመፈተሽ አስፈላጊ የሆነውን ልዩ ሥልጣና ያልሰጠና ይህንን የማሽን ክፍል ለመፍታት የሚያስችለው ልዩ መፍቻ ያልሰጠው መሆኑ የአሠሪና ሠራተኛ ክርክሩን በይግባኝ ሰምቶ በወሰነው ፍርድ ቤት ተረጋግጧል። ስለሆነም ተጠሪ አመልካችን ለጉዳዩ በኃላፊነት ለመጠየቅ በመጀመሪያ ማሟላት ያለባቸው ሶስት ሁኔታዎች መሞላታቸውን ሳይረጋገጥ አመልካች የዶዘሩን ፋይናል ድራይቭ ዘይት ሳይፈትሹ ማሽኑን አንቀሳቅሰዋል በማለት የዙኑ ክፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚና ሰበር ችሎት ማፀናታቸው አሠራው ግዴታና ሃላፊነቱን በአግባቡ የተወጣ መሆኑን ከግንዛቤ ውስጥ የማያስገባና በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 12 ንዑስ አንቀጽ 1/ሀ የተደነገገውን የሚጥስ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የአሮሚያ ክልል የሰሜን ሸዋ ክፍተኛ ፍርድ ቤት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና ሰበር ችሎት የሰጡት ውሳኔ ተሸሯል።
2. አመልካች በተጠሪ ዶዘር ላይ ለደረሰው ጉዳት በሃላፊነት አይጠየቅም በማለት ወስነናል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡት ወጭና ኪሳራ ግራቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ም.አ